

УДК 336.71:330.3

Процик Т.В., викладач-стажист кафедри регіональної економіки
Української академії банківської справи, Суми

НАЦІОНАЛЬНА ДЕПОЗИТАРНА ТА БАНКІВСЬКА СИСТЕМИ ЯК КЛЮЧОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЯКІСНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Автором проаналізовано діяльність фінансово-кредитного сектору з погляду стимулювання інноваційних і інвестиційних процесів в економіці України. Зазначено особливості функціонування національної депозитарної системи як одну з необхідних умов імплементації інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки. Визначено недоліки та запропоновано заходи щодо вдосконалення діяльності національного депозитарію.

Економічна інтеграція України в Європейський Союз вимагає значних зусиль і адекватної діяльності з боку вітчизняних підприємств і фінансових інститутів: європейський вибір нашої держави передбачає, передусім, імплементацію органічної комбінації ринкових механізмів стимулювання науково-технологічної діяльності з інструментами прямого державного втручання в соціально-економічне життя країни з метою запровадження ключових положень інноваційної моделі розвитку економіки. Остання має за мету накопичення знань і інформації та подальше їх використання в умовах прискорення науково-технічного прогресу, проведення дослідної діяльності, удосконалення чинної правової бази та інтенсифікації фінансування фундаментальної науки, яка є базисом для розвитку вітчизняного наукового, технологічного та інноваційного потенціалів, з різноманітних джерел. Зокрема мова йдеться не тільки про

бюджетні, але і про позабюджетні асигнування. У відповідності до “Європейського вибору: Концептуальних засад стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки” фінансування науки за рахунок бюджетних видатків повинно бути спочатку на рівні, не меншому, ніж 1,5-1,7 % ВВП з поступовим доведенням цього показника до меж 2,0-2,5 %. Що стосується позабюджетних механізмів, то передусім мова повинна вестись про засоби довгострокового кредитування через рефінансування комерційних банків, що передбачає підвищення ефективності діяльності та надійності національної банківської системи, удосконалення засобів банківського нагляду і диверсифікацію вітчизняного фінансового ринку через посилення його ролі у залученні інвестицій, перерозподілі капіталу, а також розвиток вторинного ринку цінних паперів і використання емісії середньотермінових та довгострокових цінних паперів цільового інвестиційного призначення [3].

У сучасних умовах вплив банківської системи на розвиток реального сектору економіки України не достатній: на банківські кредити припадає лише 5 % від інвестицій в основний капітал [4]. Особливу увагу слід приділяти елімінуванню розриву між монетарною сферою і реальним сектором економіки через адекватну політику центрального банку держави (необхідно переглянути структуру грошової маси та надавати перевагу не готівці, а безготівковим розрахункам, і впровадженню передових інформаційних банківських технологій і продуктів), ефективність його взаємодії з урядом та активну участь комерційних банків в імплементації нової стратегії соціально-економічного розвитку, а також необхідно розширювати та удосконалювати інструментарій фінансово-кредитних установ, сприяти за допомогою економічних важелів зниженню собівартості банківських послуг і створенню фінансово-промислових груп, які будуть втілювати інтеграцію науки, освіти, фінансів та виробництва і спроможні виробляти високотехнологічні і конкурентоспроможні товари і послуги, а також диверсифікуватимуть можливості позабюджетного

фінансування інноваційної сфери та інтенсифікують трансфер інноваційних продуктів і технологій у виробництво. У даному зв'язку доцільно зазначити, що у жовтні-місяці 2003 року відбулися зустрічі віце-прем'єр-міністра України Дмитра Табачника з віце-прем'єром Держради У І і міністром фінансів Китайської Народної Республіки Цзінь Женьціном, у ході яких обговорювалися питання співробітництва у фінансово-кредитній та інвестиційній сферах з необхідністю підписання базової міжбанківської угоди і взаємного відкриття представництв і філій національних банків двох держав – у Києві та Пекіні. У цей же період у Цзінанській зоні розвитку високих і нових технологій (провінція Шаньдун) відбулося відкриття Днів науки і техніки України в Китайській Народній Республіці та української експозиції 154 високотехнологічних досягнень у 20 галузях науки, промисловості, освіти, транспорту і сільського господарства, за результатами яких мають бути засновані та впроваджені в промисловість спільні наукові і технологічні проекти [2]. Отже, злиття промислового та банківського капіталів у вигляді транснаціональних компаній, горизонтальних і вертикальних холдингів, науково-технічних центрів, технополісів, технопарків та інших відповідних інститутів і ефективне функціонування національної депозитарної системи набувають особливої актуальності та стають передумовами активізації інноваційно-інвестиційних процесів в нашій країні.

На жаль, на сьогоднішній день депозитарна система України не ефективно виконує свої функції, незважаючи на той факт, що десять років тому уряд Франції передав українському уряду біржову систему, а уряд США вклав мільйони доларів у створення в нашій країні систем організованої торгівлі корпоративними цінними паперами. У даному контексті доцільно згадати, що чотири роки тому Кабінету Міністрів України було виділено також 5 мільйонів доларів на створення клірингового депозитарію, ефект від яких був наступний: на цей час в Україні не працюють ані фондові біржі, ані розрахунково-клірингові

установи, тоді коли ще у 1998 році Українська міжбанківська валютна біржа (створена у 1993 році) проводила біржові торги. Отже, факти свідчать, що Національна депозитарна система як система взаємодіючих установ взагалі не функціонує (існують лише її відокремлені елементи), у той час, коли наприкінці дев'яностих років минулого століття Україна взяла у Світовому банку позику у розмірі понад 600 мільйонів доларів на розвиток інфраструктури, яка мала забезпечити функціонування підприємств у ринкових умовах [1].

На початку червня 2003 року комітет економічного розвитку та з питань європейської інтеграції під головуванням міністра фінансів Миколи Азарова розглядав проблеми Національного депозитарію та визначив заходи щодо прискорення розвитку депозитарної системи України, від функціонування якої залежить не тільки ефективність роботи індустріального сектора вітчизняної економіки, а й інвестиційний клімат у країні. Основною проблемою депозитарної системи України було визнано відсутність в державі центрального депозитарію та інших центральних системних установ Національної депозитарної системи (Центрального сховища знерухомлених цінних паперів, Центрального реєстру власників цінних паперів, Інформаційної мережі та системи передачі даних). Необхідно усвідомити той факт, що біржова торгівля, якісний облік корпоративних прав, кліринг самі по собі не виникають, а їх необхідно самим будувати в рамках відповідної державної програми за безпосередньої участі та під контролем держави, враховуючи власні прорахунки і помилки минулих років: українська держава має запроваджувати на практиці власні рішення та технології, а не вдаватися до імплементації в наших умовах американської моделі фондового ринку, що, як показала практика, не є ефективним для нашої країни [1]. Це сприятиме функціонуванню національної економіки на основі цивілізованих міжнародних норм і стандартів.

Література:

1. Голімбіовська Н. Національна депозитарна система – фундамент інвестиційного процесу // Урядовий кур'єр. – 2003.-№ 125.-С.8.
2. Необхідно розширювати інвестиційні програми // Урядовий кур'єр. – 2003.-№ 196.-С.3.
3. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір: Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки // Урядовий кур'єр. – 2002.-№ 100.-С.5-12.
4. Утверджувати інноваційну модель економічних перетворень: Виступ Президента України Леоніда Кучми на науково-практичній конференції 21 лютого 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003.-№ 36.-С.3-5.

Summary.

The author analyzes the activity of the financial and credit sector as the source of stimulation of innovation processes and investments in the economy of Ukraine. Features of functioning of the national depository system as the base of realization of the innovation model of economic development are depicted. Weak points and means of improvement of national depository system are determined in the article.

Процик Т.В. Національна депозитарна та банківська системи як ключові детермінанти якісного розвитку вітчизняної економіки / Т.В. Процик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / УАБС НБУ. – Т. 10. – Суми, 2004. – С. 209-212.